

Előfizetési díj.

Widre postán vagy helyben házhoz hordva

Egész évre	15 frt.
Félévre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy óra helyben	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Szerkesztői szállás:

Főter 4-ik szám hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

AZ ÉRTÉKESEBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Hirdetési díjak:

Hatszor használt sor, vagy annak tere 6 kr. Helyedj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetések külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket felvesznek:

Deesen: Oppelt Alajos (Wollzeile 22.) Haasensteint g. (Wallischgasse 10.) Rud. Mosse Publicistische Bureau

Nyitási cikkek

garmond sora jután 25 kr. fizetendő.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előzetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”
politikai és közgazdasági napilap
1875. második negyedére.

A „Kelet” előfizetési ára:

Félévre	8 frt
Negyedévre	4 „
Egy óra	1 frt 50 kr.

Egyes szám ára 7 kr.

A megrendelések legelőszérűbben postai utalvánnyal alólirt könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

Stein János

„Kelet” kiadója.

A kormánypart a főrendeknél.

Budapest, május 15.

(A.) Azon események, melyeknek a főrendház, a törvényhozás ezen második nagy fontosságú tényezője, néhány hét óta színhelye volt, meghozták természetesen gyümölcseiket. Ismeretes, hogy a főrendek egy része valóságos oppositionalis színjátékot inscenizált, mely könnyen tragoediává lehetett volna, a mennyiben az ország igen kiváló érdekeinek sérelmeire lehetett volna. Annyi tény, hogy az opponáló szándék a főrendek egyes kérdésében meg volt: sőt hogy egy ízben nemcsak szavakban, hanem tetteikben is nyilatkozott. A főrendi ellenzéki párt megalakult s mindenképen érvényesíteni iparkodott befolyását és hatalmát. Ezen új pártalakulás ellen nem lehet a jog szempontjából kifogást emelni. Talán nem észszerű, hogy a főrendek épen a nemzeti pártviszálykodás befejezésének pillanatában tüzték ki az ellenzéki zászlót, de hogy csak jogukkal éltek, midőn ezt tették, az nem szenved kétséget.

Annál sajtáságosabb, hogy most, midőn a főrendi ellenzéki párt létesülése után a főrendiház kormánypartii tagjai is egy párttá tömörültek, ezen tény a legkülön-

bözőbb részről megtámadásoknak tétetik ki. Pedig ez csak egyszerű, természetes és szükségképeni következménye a másik ténynek, mely megelőzte, hogy ugyanis a főrendek egy része olyanféle opponáló állásra helyezkedett, mely részben egy hasonlított a Madarász és Csiky féle ellenzékeskedéshez, mint egyik tojás a másikhoz. Ha tehát az ellenzéki párt alakulása a felsőházban nem lehet kifogás tárgya, akkor annál nagyobb igaztalanság a kormánypart szervezkedését gáncsolni, mert kétségtelenül ez a párt van a főrendeknél is tulnyomó többségben. A régebben szervezkedett ellenzéki kisebbség dominált eddig a felsőházban, ez a minoritás játszott benne döntő szerepet s joggalalan uralmát csakis úgy lehetett megdönteni, ha a majoritás is szervezkedik s organiszt sorokban lép a csatatérre. Most, hogy ez megtörtént, az ellenzéki kisebbség tulkapásainak határ van szabrva s a főrendiház nem élénk küzdelmek nélkül ugyan, de hathatós sikerrel támogathatja a nemzetet reformtörvények elérésében.

Azon állítás, hogy a pártalakulás magát a főrendiház lételet akadályozza, ellenkezik a józan észszzel és a történelmi tapasztalatokkal. Nincs a világon első kamra, akár az angol lordok házá, akár az amerikai szenátust, a belga és hozzá hasonló senatusokat vegyük, hol a tagok nem pártállás szerint sorakoznak, honnan ama nagy eszmék és küzdelmek, melyek a nemzetet mozgásban tartják, ki lennének rekesztve. Sőt a tapasztalat az bizonyítja, hogy az első kamra csakis ott életképes institútio, a hol a nemzeti közélet álláspontjait tükrözi vissza, a hol erőteljes pártélet nyilatkozik benne. A napóleoni szenatusban nem voltak pártok és még is — vagy jobban mondva: épen ezért halva született intézmény maradt. És végre hazánk példája is azt bizonyítja, hogy a pártélet nincs ellentétben a főrendiház természetével. Az 1848-at megelőző viharos időkben a felsőházban mind a két országos párt szervezet sokáig küzdött egymással a nélkül, hogy ez magát az institútio megtingatta volna.

Az új kormánypart természetesen nem a kormány kezdeményezésére alakult, ámbár kétségtelen, hogy alakulását kormányköreink nagy rokonszenvvel és meglegedéssel fogadják. Az eszmét ugyszólván az ellenzék hozta fölszínre. Az ő működése tette kötelezőgökké a sorakozást azon elemeknek, melyek a főrendiház jó hírnevét, sőt fenmaradását is fenyegetve látták az ellen-

zék legutóbbi szereplései által. Az oppositio szervezkedése tette szükségessé a kormánypart szervezkedését, mely mint az utóbbi szavazás kimutatta, a főpapok és az ország-zászlások többségéből, a főispánokból s az elfogulatlanul itélő mágnaei kar számos előkelő tagjából áll s ma óriási többséget képez a törvényhozás második nagy tényezőjében.

A képviselőház 14-iki ülésében,

Bobory a közös hadseregnek az ország városai-ból kizárása, Majoros egy torontali szolgabíró állítólagos visszaélése ügyében interpellált, mely utóbbi interpellációra Tisza belügyminiszter kijelenti, hogy az ügyről van tudomása, s arra legközelebb válaszolni fog. — Simonyi E. a ház hátralevő üléseinek végleges napirendjét kíván megállapítani, s kéri a képviselők igazolásának a curiára ruházásáról szóló törvényjavaslat előterjesztését, miután a ház bírságainak eddigi „hítség” eljárását egy szabadelvű kormány nem tarthatja fenn. Utóbbi kifejezéssel elnök szöveg a ház helyeslése közt rendre utasítja. Tisza belügyminiszter kijelenti, hogy a bezárás napját ma még nem mondhatja meg, de újabb javaslatokat nem fog előterjeszteni. Ha a kész munkálatok tárgyalása gyorsan foly, talán a jövő hét végén, különben pár nappal később lesz berekesztető. Öhajotta volna, hogy a curia verificationalis eljárására vonatkozó javaslatot is előterjeszthette volna; de a kérdés nagyfontosságánál fogva oly részletes megállapítást igényel, hogy azt a kormány jelenleg nem terjesztheti elő. Helyeslés. — Felvételik ezután a nyugdíjakra vonatkozó zárszámadási bizottság jelentésének tárgyalása. — Orbán B. megőrja az eddigi kormányzatnak a nyugdíjügyben követett eljárását, s a kormányt a nyugdíjazás ügyben trjavaslat előterjesztésére vdi utasítandónak. — Molnár Gy. előadó részletesen előadja, hogy a nyugdíj-ügy végleges rendezése a bizottság jelentésében kijelölt uton legelőszérűbben lesz eszközölhető. Ezután a jelentés általánoságban elfogadtatván, a bizottság által indítványozott egyes határozati javaslatok vétettek tárgyalás alá. Madarász egy indítványt tesz oly értelemben, hogy a kormány nyugdíjazásai nem felelnek meg a ház határozatainak, s így a tulfizetések az ezutáni nyugdíjilletményekbe beszámítandók lesznek.

Szél pénzügyminiszter a jövőre nézve kijelenti, hogy a miniszterium a nyugdíj-ügy végleges szabályozását minél előbb kezdeményezni fogja. A multa nézve nem fogadhatja el Madarász javaslatát. Zsedényi azt kéri, hogy

nő a bizottság privát nézeteivel foglalkozzék a ház, hanem csakis a bizottság pozitív javaslatai fölött határozzon. — Lázár ellene nyilatkozik a bizottsági előadó által előterjesztett határozati-javaslatnak, a ház azonban elfogadja azt, s ez által helyeslést nyilváníti a fölött, hogy a kormány a nyugdíjazásokat az 1866-iki szabályzat szerint eszközölje s eszközli. A bizottság azon másik javaslata, mely szerint a belügyminiszter felhívandó, hogy Bogvay és Gerson nyugdíjak illetéktelen nyugdíj-többletnek fizetését szüntesse be, s az illetéktelenül fizetettnek visszafizetése iránt intézkedjék, Tisza belügyminiszter azon módosításával fogadtatott el, hogy a kérdéses többletnek csakis további fizetése szüntetessék meg. A bizottság azon javaslata, hogy több egyének, kik valamivel kevesebbet szolgáltak 10 évnél, s szigorú eljárás mellett nem kapnának nyugdíjt, „könyörületi elnézésből” a nyugdíj meghagyás-sék, elfogadtattak. — A bizottság egy másik javaslata, mely több nyugdíjast a közös nyugdíjak közé áthelyeztetni indítványoz, Zsedényi indítványára az ügy újabb átvizsgálás végett a miniszteriumhoz visszautasított. A bizottságnak az 1867. óta nyugdíjazott egyének (Krászonyi, b. Vay Károly, Beke) nyugdíj-többlet-re vonatkozó javaslata ellen Zsedényi indítványozza, hogy az illetéktelen nyugdíj, illettleg nyugdíj-többlet szüntetessék meg. Tisza belügyminiszter nem tartaná helyesnek, hogy e kérdés most elintéztessék, s a szóban forgó ügyet megvizsgálás végett a miniszteriumhoz visszautasíttatni véleményezi. — Csánády az ily megszavazásokat a nemzet mostani nyomórságával nem tartja megegyezhetőnek, s ez okból Zsedényit pártolja. — Madarász nyíltan kimondja, hogy b. Vaynak azért fog e nyugdíj megvonatni, mert a főrendek szabadelvű pártjának elnöke. Ily jogtalan s méltánytalan kiadásokkal nem rendezhető az államháztartás. — Tisza belügyminiszter méltányosnak tartja e nyugdíj-tételek meghagyását, ha nem tartaná annak, nem szavazná meg azon párt tagjainak sem, melylyel Madarász és társai mindennap csökölözni igyekeznek. — Többen levén még szözlára fölgyezve, a tárgyalás folytatása a holnapi ülésre halasztatott.

A képviselőház f. hó 15-iki ülésében

Molnár Antal betérjeszté a központi bizottság jelentését a választási törvény átmeneti intézkedéseinek pótlásáról szóló trjavaslat, Eötvös Károly a mentelmi bizottságot Popovics Deseann János képviselő mentelmi ügye tárgyában. Tisza belügyminiszter válaszol Majoros tegnapi interpellációjára, előadván, hogy egy zen-

tai egyén Kossuthot hazahívó levelek aláírására azzal esbítá a népet, hogy ha hazajő, az uradalmak a nép közt ki fognak osztatni, s hogy ezen igaztásnak tettlegességeiben is nyilatkoztak következményei, minek folytán csak kötelesebbé válik a hazahívás. — Molnár B. a ház igaztás főkolompasait az illetékes bíróságnak átszolgáltatva. (Helyeslés.) Megjegyzí, hogy az illető leveleket, melyekben „a kaputos emberek” elleni igaztásról is van szó, sarki más nem írta mint maga az interpelláló. Majoros valótlanknak nyilváníti a miniszter adatait, s nincs meglegedve a válaszzsal. Tisza belügyminiszter rövid felszólalása után a ház — még a szószálba egy részének hozzájárulását is, tudomásul veszi a miniszter válaszá. — Ezután folytatott a nyugdíjakra vonatkozó zárszámadási bizottsági jelentés tárgyalása. A m. kormány által 1867. után kiadott azon nyugdíjak ellen, melyek részben vagy egészben nem lettek volna a ház egy határozata szerint megadhatók, Lázár és Simonyi nyilatkoztak ma, mire a ház a zárszámadási bizottság véleményét, mely a kormány eljárása fölött helyeslést nyilvání, elfogadta. — A bizottság azon javaslata, mely a kormányt egy nyugdíj törvényjavaslat, előterjesztésére utasítja, Lázár, Simonyi E. és Molnár Gy. előadó felszólalásai után elfogadtatott Madarász azon megtoldásával, hogy a trjavaslat után a kormány a nyugdíjasok jegyzékét is előterjeszse. A zárszámadási bizottság többi javaslatai minden vita nélkül elfogadtatván, az ülés véget ért, a legközelebbi ülés idejéül a jövő hét keddi napja tűzetrén ki.

Kolozsvárt, 1075. május 17.

(B-n.) Maholnap befejezi működését az 1872—5-ik évi országgyűlés. Habár a latin azt mondja „de mortuis nihil nisi bene”, habár ezt mi is szívesen követjük, de nem az igazság és tanúság rovására.

Azért kellő óvatossággal, a recriminatio-akat kerülve, lehetőség a tárgyilagosság terén maradvá fogunk egy futó pillantást vetni politikai életünk ez utolsó korszakára.

Alig hisszük, hogy legyen valaki azok közül, kik a parlamentben vagy azon kívül tényezők voltak bármely pártban, ki teljes megnyugvással el merné mondani, hogy ha újra kellene kezdeni a lefolyt három évi politikai életet, lépésről-lépésre újra azon utat követné.

Törvényhozásunk lefolyt korszaka, habár eredménydus nem is volt, de méríthetnek igen hasznos tanúságokat, a jövő parlament, pár-

lós. Vízaknán: Timár Károly. V. Hunyadon: Szancsali Antal vashányai igazgató. K.-Vásárhelyt: gr. Kálnoki Pál. Hátszegen: Codru Dargosianu János fogarasyideki alkaptány. S-psi-Szt.-Györgyön: br. Szentkereszti Zsigmond. Udvarehelyt: Boér János. Helyfalván: Berde Mózes. Cs.-Szeredában: Geez János. Bereczken: Fehér János. Oláhfaluban: Gál János. Székén: br. Bánffy Dániel. Kolozson: gr. Bánffy Béla. N.-Enyeden: Sándor Elek. Tordán: Tisza László. Deesen: Wéér Farkas. Fogarason: Haupt Frigyes korm. tanácsos. Gy.-Szt.-Miklóson: Ferenczi György. Resinart: Popovics Servian korm. titkár. Verespatakon: Ebergényi Mózes. Mocson: Romanu György táblai ülnök. Déván: Bodola János ügyvéd. B.-Hunyadon Zeyk Károly.

Összesen 125 követ, ebből magyar: 44; román 48: szász 33.

(Folyt. köv.)

Gróf Széchenyi István

és hátrahagyott iratai.

Grof Lónyay Menyhértől.

(Folytatás.)

„Ismétlem, meg kell állapítani azon rendszert, mely szerint Magyarország kormányoztassék. Részletes tervet kell e tekintetben kidolgozni és azután erőlyvel és következetesen a szerint eslekedni.

„De ki dolgozzék ki ily tervet minden részletében, vagy ki-Jenne képes azt hosszabb időre tervezni és hogyan lenne lehetséges a kijelölt utat minden ingadozás nélkül következetesen követni? Ez a mindeken előtt megvitatandó kérdés.

A „KELET” TÁRCZÁJA.

ADATOK

a 60-as évekből.

1860. évi oct. 20-án az absolut kormányzat megszüntetvén, erdélyi udvari kórlánokká br. Kemény Ferencz, erdélyi kormányzóvá gr. Mikó Imre s kormányzékai tanácsosokká: gr. Nemes János, br. Bornemisza János, br. Jósika Lajos, br. Kemény Domokos s Nagy Elek. A királyi főkormányzékánál ekkor két alelnök állomás állítattott, s ezek Papp László s Kozma Dénes udvari tanácsosok személyeivel töltettek be. Ez alkalommal a székelyszéki főkirálybírák, valamint a főispánok is, Pogány György, Ládai Ágoston s br. Nopsta Ferencz kivételével lemondottak.

Administrátorokká kinevezettek Kolozsba Groisz Gusztáv. Tordába Züllich István. Dobokába Buttyán László. B.-Szolnokba Pataki Dániel. Küküllőbe Puskari János. Háromszékbe Hösler Nándor. Csikba Szabó Ádám. Udvarehelyre Lukács Gusztáv. Marosszékbe báró Horváth Albert. Aranyosszékbe Dindár József.

1863-ban Groisz Gusztáv a meghalt Cserei Farkas helyébe kormányzékai tanácsosnak tétetvén, helyébe administratorrá kinevezett Boér Ferencz. A meghalt kormányzékait alelnök Kozma Dénes helyébe pedig gr. Nemes János neveztetett ki alelnökönek.

A kormányzékai tanácsosok 1863-ban a következők voltak: Kirschner Frigyes, Haupt Frigyes, Groisz Gusztáv, Szacsai Zsigmond, Dunka Pál, Aldul János, Lázár Sándor, Jakab Bogdán, Pap Alajos, Koronka László, Bologa Jakab, Fekete Sámuel, Rannicher Jakab.

Összehivatván az országgyűlés 1863 Julius 1-re N-Szebenbe következő képviselők lettek megválasztva:

Kolozs megyében: Dunka Pál korm. taná-

esos. Moga Demeter kir. táblai ülnök. Vajda László táblai ülnök. Fekete János g. cath. kanonok. Pap Leotin kolozsmegyei törvényszéki ülnök. Dobokamegyében: Buttyán László ottani főispáni helytartó, Boheczel Mihály, dobokamegyei főbírói Sipotári János b.-szolnokmegyei törvényszéki ülnök. Belsőszolnokmegyeében: Popp László korm. alelnök, Boheczel Sándor naszdóvidéki főkapitány, Mán Gábor b.-szolnokmegyei főbíró, Bilcz István g. kanonok. Hunyadmegyében: Orbonás Mihály k. táblai ülnök, Balázs János megyei ülnök, Demján Péter szolgabíró, Popea Miklós esperes, Popu Péter g. cath. vicarius, Ratiu János esperes. Tordamegyében: Wlassa Eliás kanonok, Solutiu Dénes törv. ülnök, dr. Ratiu János ügyvéd, Nicola Máte alsófehérmegyei főügyész. Alsófehérmegyeében: Moldován Demeter udvari tanácsos, Gaetanu Miklós kir. táblai ülnök, dr. Maioru János g. e. iskolatanácsos, Solutiu József küküllőmegyei főbíró, dr. Hodosiu József, br. Kemény István.

Küküllőmegyeében: br. Bedeus József urb. törv. tanácsos, Cipariu Timotheus g. e. kanonok, Russu János törv. ülnök. F.-fehérmegyeében: gr. Bethlen Gábor, Ládai Ágoston. Udvarehelyszéken: gr. Bethlen János, Ugron Lázár s Dániel Gábor. Háromszéken: gr. Mikó Imre, gr. Kálnoki Dénes, Thuri Gergely. Aranyosszéken: Béli Gergely, Gál Miklós. Csikszéken: Mikó Antal, Mikó Mihály, Mihály Gergely. Marosszékben: gr. Rhédei István, Nagy Sámuel. Fogarasyideken: Aldulán János korm. tanácsos, Leményi Brán János főkapitány, Puscar János küküllőmegyei administrator. Naszdóvidéken: Florianu János főügyész, Muresianu Joachim, ülnök. Szébszéken: br. Rei-

chenstein Ferencz alkórlánok, Schneider József főállamügyész. Segesvárszéken: Roth Frigyes székbró, Schwartz János szbeni főtörv. tanácsos. Brassóvidéken: Trauchenhfels, Bremenberg, gr. Mikes Benedek. Medgyesszéken: Fabini József és Obert Ferencz lelkészek. Besztercevidéken: Budacker Gottlieb, Thiemann Frigyes. Szászsebszéken: Herbert Eduárd szbeni főtörv. alelnök, Balomiri Simon székbró. N.-Sinkszéken: Eitel Frigyes királybíró, Schmidt Henrik jogtanár. Köhalomsszéken: Nagelschmidt Ágoston polgármester, dr. Trauschenfels Eugen törv. titkár. Szerdahelyszéken: Macellariu Ilyés királybíró, Hannea János g. n. e. lelkész. Ujegyházszéken: br. Friedenhels Eugen udvari tanácsos, Bologa Jakab korm. tanácsos. Szászvárosszéken: Angyal György udvari titkár, Balomiri János senator. Szelistye és Talmátsban: br. Schaguna András g. n. e. püspök s Lázár Sándor korm. tanácsos. Kolozsvártt: br. Kemény Ferencz, gr. Mikes János. M.-Vásárhelyt: gr. Teleki Domokos, br. Bánffy Albert. K.-Fehérvártt: br. Kemény Gábor, Veszely Károly. Szamosujvárt: Gajzágó Salamon, Simai Gergely. Erzsébetvárosban: gr. Bethlen Farkas, Csiki István. Szenben: Schmidt Conrad szász ispán, Rannicher Jakab. Brassóban: Maager Károly, Schnell Károly. Segesvárt: Gull József városbíró, Schuller Mihály. Medgyesen: Brecht János senator, Brandsch Károly, Beszterczen: Wittstock Henrik rector, Klein Károly senator. Szászsebsen: Binder Mihály, Lassel Ágoston főtörv. tanácsosok. Szászvárosban: Kirschner Frigyes korm. tanácsos, Tulbás János pénzügyigazgató, fogalmazó. Sz.-Régenben: Birtler Frigyes polgármester, Shuller Lybloy Frigyes jogtanár. Abrudbányán: Szilvásy Mik-

tok, kormányok, azok, kik a parlamentbe vagy azon kívül hivatalra lesznek szerepelni, sőt a nemzet minden fia okulhat a történeteken.

A jövő parlament hihetőleg vagy legalább remélhetőleg keülni fogja mindazon hibákat, melyeket a lefolyt parlament elkövetett s melyek közt ha nem is a legkárosabb, de mindenesetre igen káros hatású volt az, hogy igen ritkán haladt előre megállított sorrendben, hanem annak nem létében ide-oda kapkodva vette elé az egyes tárgyakat, miből aztán az következett, hogy történetek ugyan javitgatások itt is amott is, de azok inkább csak foltozgatásoknak tekinthetők s vajmi csekély mértékben tökéletesítették kormányzatunk egyes ágaát.

Mindenki beláthatja, mily káros hatása volt annak, hogy a kiegyezés feletti vita következtében a pártok nem alakulhattak elvek alapján, hanem a Deákpartban, mely többségben volt, a legheterogénebb elemek foglaltak helyet s azok miatt az egész párt szabad munkájában akadályozva volt; míg a számra tekintélyes ellenpárt, mely a többséget alkotta, mekkéből lévén mondhatni mozaikszerűen összeállva, nem egyszer volt kénytelen a túlzók oly lépéseit és taktikáit legalább is elnézni, melyeket az összes pártnak többsége tulajdonképpen nem helyeselt.

Általában volt módunk átlátni, hogy a pártok ereje nemcsak a számarányban, hanem főleg azon erkölcsi sulyban keresendő, melyet egyöntetű s határozott maguktartása által gyakorolnak a törvényhozó testületben s azon kívül.

A jövő országgyűlésen alakulandó pártok ezt bizonyára szem előtt fogják tartani s talán nincs mit tartanunk attól, hogy azon újból oly természetellenesen alakultak a pártok mint a múltban s legjobb erőink jobbról úgy mind balról nem fogják meddő vitákra fecsélni drága idejüket, hanem egész erejüket a reform kérdések elvi tisztázására és azok gyakorlati keresztülvitelére fogják fordítani.

Az 1872—75-iki korszak gazdag volt miniszeri válságokban is. Ennek több okai voltak, azonban legfőbb oka abban keresendő, hogy a cabinet-intriguek kezdetek voltak nálunk lábra kapni s a külsőleg ugyanazon pártköz tartozó egyes miniszterek tulajdonképpen nem állván ugyanazon alapon, a pártban külön pártáramlatot alkottak magoknak, minek következtében a miniszeriumnak nem volt egészséges talaj lábai alatt.

Jövőre ettől nincs miért tartanunk, mert a jelenlegi miniszerium szabadelvi reformok talajpáztára állva erős és határozott állást foglalt el s ha akadna is kezeleken a kormány, nem lesz oly nehéz az epuratio, mint volt a múltban.

A lefolyt években a parlamenten kívül sem volt politikai életünk normalis, a két nagy párt éles ellentétben állott egymással szemben a törvényhatóságokban is, mely miatt nem maradt idő a reformok megéreklésére.

A szabadelvi párt azon tagjainak, kik akár a jövő országgyűlésen akár azon kívül szerepelni akarnak, kötelességük a józan demokra-

ticus reformok érdekében teljes erejükből megtenni mindent.

Ha tehát nem is mondhatjuk azt, hogy az 1872—75-iki országgyűlés csak megközelítőleg is megtett annyit, a mennyit attól vártunk, de vizsgálatunk magunkat azzal, hogy ha a történetekből mindnyájuk okultunk, a jövő országgyűlés utánpótlhatja a három évi mulasztásokat.

Magyar lapok szemléje.

A „Pesti Napló“-nak úgy látszik, hogy Pulszky önmaga iránt is igazságtalan, midőn vasuti politikánkat elitéli. Először is ő nem egészen idegen a vasuti vállalatoktól; azután éveken át tagja volt a pénzügyi bizottságnak éppen akkor, mikor ez a sok concessiót bírálta; és éveken át előadja volt a vasuti tárczában a képviselőházi szószerén. Igazságtalan Pulszky Ferenc önmagáért azert is, mert azt mondja: ime én is csak akkor látom a hibákat, mikor azok már kézzel foghatók és teljesen megértem; engem is megcsalt előrelátásom. Általában azt tapasztalja a „P. N.“ hogy ma uralkodó divat vasuti politikánkat feltétlenül elítélni. Underitónak találja napról-napra mindig hallgatni azokat a phrízisokat, melyek pénzügyi zavarunk miatt egyéni vasutakat okolják. Mert ha igaz, hogy üres jelszavak vezérleltek bennünket a vasutak megszavazásainál, akkor sokkal igazabb az, hogy ma már a leg-silányabb phrízis is érveket ismertetik el, ha csak a vasuti calamitás ellen fordul.

A „Jelenkor“ beismeri, hogy az orosz császár berlini látogatása kiváló politikai esemény, mely a mai körülmények közt plane rendkívüli arányokat ölt. Sándor császár megjelenése Berlinben nem jelent kevesebbet, mint a háború vagy a béke pozitív megoldását. A „jól értesültek“ szerint a német kormány közölni fogja Sándor császárral a gondolatait a francia fegyverkezést illetően, s azután föl fogja szólni az orosz souveraint, hogy mint közvetítő, barátságos explicatiókra kérjen a francia kormánytól. A Németország és Franciaország közti háború nem történhetvén Oroszország részvétele nélkül — a mi Berlin és Szentpétervár közti diplomatiailag nyelven „arrangement“-t tételre föl, világos, hogy ez a keleti kérdés előtérbe állását vonná maga után. De ez a kérdés még nem jutott azon stadiumba, hogy megoldása szükségeszerű lenne s így jól ismervén az orosz kabinetet arról, hogy elsielni semmit nem szokott, nyugodtak lehetünk abban, hogy a fenyegető felhő ezáltal minden veszedelm nélkül fog elvonulni fejünk fölé.

A „Közérdek“ a nemzetgazdasági elnyomatás ellen hasznos támasznak tekinti a külügyminisztert. A vámügyi viszony rendezése oly kérdés, mely jelentőségére nézve nem áll mögötte magának a kiegyezésnek. Ha a kérdésben vereséget szenvedünk, akkor egy emberéltére tönkre van téve Magyarország anyagi felvirágzásának lehetősége. Arról van jelenleg szó, hogy a magyar nemzetgazdaság még nagyobb mér-

tékben adófizetőjévé tételessé az osztrák iparnak, mint eddig volt. Az indirect adóknál, névszerint a cukor és söradónál s bizonyos mértékben a dohányjüvedéknél és a bányegénél is, mintegy tizenkét millióra tehető Magyarország pénzügyi vesztesége jelenleg is. Fokozódik e veszteség az export-bonificatiók sérelmes módokozata által. Azonkívül határozott hátrányban vagyunk a vasuti tarifák, a hitelintézmények, a kamatláb s a munkabér viszonyok tekintetében is. A mostani helyzet pénzügyileg és nemzetgazdaságilag egyaránt káros. Még türethetlenebbé válnék azonban a helyzet, ha a közös vámtérületen protectionistius vámpolitika jutna érvényre. Azonos volna ez Magyarország nagy mérvű megadóztatásával a kiválólag iparos osztrák tartományok javára. A gyarmati politikának oly kéréshetetlen neme volna ez, minő a mult században s e század első felében érvényben volt. Ez a gyarmati politika meggátolta Magyarországot nemzetgazdasági kifejlődését, de anyagi létünk éltető gyökereit nem ölte meg. Most mindent külföldről és Ausztriából hoztatunk. A fogyasztás óriási mértékben emelkedett. Azonkívül 75 milliót fizet az ország államadossági kamat és törlesztés, tizenöt milliót vasuti kamatgarantia fejében. Ehez járul 25—30 milliónyi quota. E roppant összegek legnagyobb része kimegy évenként az országból. A naturalgazdaságból rohamosan áttértünk a pénzügyi hitelgazdaságra, az utóbbiak feltételei nélkül. Adómentesség, ösíség s más institutiók nem védenek többé, hogy a föld egykor lábainak alól el ne pusztuljon. A gyarmati politikát csak művelletlen nemzet éli túl. El politika a mai cultur nemzetek hitelgazdaságában alkalmazva, az államnak s a magánvagyonnak teljes eladósodására vezet, melynek vége az állam enyészete s a magán vagyon expropriációja az idegen tőke által.

A „M. Politika“ közli a zemplénmegyeieknek programmszerű „nyilatkozatát“ s tudatja, hogy a 12 pontban foglalt elvekkel egyetért. A nyilatkozat öröndetes tényeket tekint, hogy a közjogi kérdés vitatása megszünt. A fusiot nem tekinti benső egyesülésnek, hanem mechanikus vegyületnek. Kimondja, hogy a szabadelvűnek nevezett kormány-pártba nem lép, hanem független és külön pártállást foglalva, a kormányt a tettek mezején várja el. Hogy a külön pártállás elvi alapjai felismerve legyenek, elmondják meggyőződésüket s támogatást és közreműködést kérnek pártfeleiktől.

Az „Ellenőr“ óhajta, hogy a captiosus szeszélyes töredékek és pártok alakulásának eleje végezzék s a jövő országa legelőbbi hivatalait, ha a felsőházban az irányok szerint alakulnak a pártviszonyok, melyek az alsóházban természetes folytatásukat találják. Arra semmiféle szükség nincs, hogy az ország dolgait a véletlen szeszélye intézze a felsőházban, mint az antik komédiák sorsát; arra még kevesebb, hogy a képviselőház mellett egy politikai jockey-clubb sportot csináljon magának a kormány chicanirozásából. Öszintén üdvözlő a főrendeket azon az úton, mely a fellábbadás, az

egészség útja s hivatásuknak méltó betöltésére vezet; üdvözlő, mert a főrendházat nem szereti holttetemnek látni a törvényhozás testén, de élő szervnek óhajta, melyet átjár a képviselőház vérkeringése s viszont közli a magától a képviselőházzal. A parlamenti pártalakulás első lépés arra, hogy az avatag főrendházba beköltözzék az az új szellem, melytől jövőre függ s megfijódása valóságos parlamenti felsőházzá.

Román lapok szemléje.

A „Gaz. Transilv.“ tudatja olvasóival, hogy a magyarok és csehek nem igen csokolódnak egymással. A köztők valamit gyűlölet régi, s akkor eredt, midőn egymást megismerték; e gyűlölet szomorú emlékei megmaradtak az emberek emlékezetében, s fenntartotta azokat a történelem a 15 ik századtól a 17-ig. A csehek egyre jól emlékeznek, arra t. i., hogy valahányszor Csehország autonómiaja s a cseh nemzet veszályban forgott, a magyarok mindig ezek ellenségeivel fogtak kezét. Jelenleg baraguszak a csehek a dualismusról, s azon irányért, mely a Magyarországból levő Szláv nyelv ellen megindult, s melynek értelmében a magyarok a Szláv nyelvnek tüzzel való kirtására mindent elkövetnek, nehogy valamiképpen, előbb vagy utóbb, a Szláv nyelv a magyar fölébe kerüljön, miután a magyar szavak közül több ezer ugys Szláv eredetű, mint: ablak, ábrázat, abrak, abrazak, asztal, asztag, bába, bab, bajnok, bálván, bán, barát, barázd, bárd, barlang, beszéd, beretva, bicsak, boglya, bolha, borda, borona, gazda, szolgál, ispány, kormány, város stb. Hogyan akarnák a magyarok a csehek javát, kiknek gazdasága, ipara s kereskedelme a magyaroké felett áll, s kik valódi államférfiakkal rendelkeznek, kik két országban többségben vannak legtöbb pénzt és vért áldoznak, és sehogys se tudnak a Cseh s Morvaországi országgyűléseken többségre vergődni, s ez úton alkotmányos reformokhoz jutni. A csehek nem sokat törődnek a dualismussal, ha látnák, hogy a többi nemzetekkel egyenlő jogokban részesítették, vagy ha mindenkinek történelmi joga egyformán modificálható.

Ugyan e lap úgy találja, hogy e magyarok az egész világból, sőt még a kövekből is magyart akarnak faragni. A magyarok elhatározták, hogy az ezer éves jubileum alkalmával a bukovinai Székelyeket kibozzák s egy magyarországi pusztára telepitik le. A bukovinai Székelyek és a Moldvai csángók érdekében az agitatio rég foly. Azonban senki se lármázta fel a magyar népet annyira mint László Mihály a „Hon“ hasábjain. Most már mindennap ezt hangoztatják: a „Bukovinai és Moldvai magyarokat Magyarországra kell hozni!“ Felhívja Cartagiu, Cogalniceanu, Sturdia, Ghica, Rosnovanu, Rosetti, Mavrogheni, Canta, Sionu, Lupascu s több más ezernek figyelmét, hogy László Mihály állítása szerint a moldvai bojárok a Székelyeket, azok nyelvét és vallását

igen durczás. Én beszélek vele a figyelembe nem vett emlékiratról; elmegy és beszél Metternichel, később Metternich velem; genirozva van; erre Melanie hozzám jön mondván: „Csak egyenes utat kell követni; — miért mellékes utakat!“

„Az egészről azt látom, hogy fel akarnak ültetni — pour me paralyser, mi nekik végre sikerülni is fog.

„Bécs, január 9. Gervaynál voltam; nagyon boutonirozott volt; nem tud semmit Voltam Kúbecknél is, kitől épen Rothschild jött ki. Sokáig beszéltem Kúbeckkel emlékiratomról és különösen a Két garasról.**) Kúbeck úgy látszik nem olvasta, és engem nem is kérdeznek!

„A burg-színházban voltam, azután Bombellesnél. Itt nem sok a remény. Végre sem marad más hátra, mint ki kell erőszakolni. Metternich és Melanie elfordultak tőlem.“

Bécs, január 10. Megfogottunk és ostobának érzem magamat. Wath tryng momens! Gervaynak írok, nagyon finomul válaszol.

„En magamat szabaddá teszem! Pálnál **) voltam; én elbeszéltem neki és Bombellesnek az én Gervayádomat.

„Oh istenem! én őszinte jót akarok Magyarországnak és Ausztriának! Adj nekem erőt és belátást! adj nekem hű szívet és emelkedett lelket!

„Ismét bátorságot érzek magamban.“ Széchenynek e rövid, kedvetlen hangulatban tett jegyzeteiből látszik, mily aggodalmas napokat élt akkor, és mily kényes és kényelmetlen volt helyzete.

A fentebbiekben egy egész epizodot köztünk gr. Lónyay nagyrődeki értekezéséből, s most ide iktatjuk a sorokat, melyekkel gr. Lónyay értekezését végzi, a Széchenyi iratainak megvételére kezdeményezett gyűjtést magunk részéről is olvasóink figyelmébe ajánlv s ki-

*) Ez volt azon munkája Széchenynek, melyben az országos pénztár alakítását a földbirtokoknak holdanként két garassal való megadóztatása alapján indítványozza.

**) Eszterházy Pál herceg.

tüzzel és vassal pusztítanak. Inti őket, hogy értsék meg e figyelmeztetést, s ne ignorálják azt, nehogy úgy járjanak mint a zsidók kiállításával. László Mihály adatait a Bukovinában levő Székelyek, s a Moldvában lakó csángók számára nézve szar-as hazugságoknak mondja.

Az „Orientulu Latine“ összehasonlítást tevé Erdély és Dalmatia közti, ezeket írja: „Dalmátia a természet által mostoha anyailag ellátott, sziklás ország. A nép szegénysége daczára az elkeseredésig el van nyomva s egy példátlan lázadás által a kormány figyelmét magára vont. Mily boldogok lehetnek most a Dalmátiaiak, minthogy az uralkodó most köztők idős, az a praecedensekből gyanítható. 1848—49-ben (?) ő felsége látogatásával az erdélyieknek is örömtől szerzett. Mindennek dacára Erdély s különösen a románok sorsa, kik 1848-ban véreket ontották a trónért, s 40 000 mátyrt áldozatul hoztak, a jogos reményeknek nem felel meg, míg ellenben azok, kik a népet évszázadokon át szívták s a trónt megönlentek akarták, kedvezéseket részesülnek. A két éves dualistikus szülési fájdalom után kérdi: mit várhatnak még; mi maradt még rajtuk kizsákmányolatlanul; mily szenvedéseket s lealázásokat kell még kiállaniuk? Vagy talán a románok szenvedés pohara feneketlen? Ugy találja, hogy Erdély a Monarchia e gyöngye és a román nép ma szerencsétlenebb mint Dalmátia

Az „Albina“ szerint Tisza Kálmán belügyminister nem tréfál az erejével. Mindenhaten ruhájának ujabból 2—3 rendeletet ráz ki, melyekkel szabályozza azon ügyeket, melyekhez az országgyűlés nem akar hozzá szólni. Tisza egy körröndeletet bocsátott ki a törvényhatóságokhoz, melyben a teendőkre nézve a legnagyobb erély kifejtését kívánja. Ki követeltethet ebből valami roszt? A miniszer urbarátai és társai azonban úgy érvelnek, hogy a municipiumok az ők embereikből vannak összealkotva, s ezeknek erélyre van szükségük, hogy a nemzetiségek mozgalmait lassankint elfojtassanak. Sajnálja, hogy a magyar urak oly miveletleneknek tartják a népet és az intelligentiát, a mennyiben feltételezik, hogy nem látják és nem értik, vagy nem merik elismerni azt, a mi munkában van! Óhajtaná tudni, vajlon meddig fog ez még így tartani?

Még egyszer a román tan-könyvek.

Válaszul Moldován Gergely urnak.

A hazai román tankönyvek ismertetését a „Kelet“-ben, e sorok írója bátorkodott megkezezeni. Számat vettem magammal, mielőtt e kényes virághoz nyultam, mert jól ismerem az absolutismus alatt növekedett román értelmiség egy részének aspiratióját. Megkérdtem magamtól, mielőtt e nehéz munkához fogtam: Vajjon fogsz-e olyan szeletokat, melyből világ támad t. i. a hazai román lapokban? Öntudatom e kérdésekre ezt felelte: Tedd meg

jelentve, hogy e célra az adományokat elfogadjuk.

Midőn először néztem át iratait, azon gondolat merült fel bennem: vajjon helyes, méltányos és a magyar nemzethez méltó-e, hogy annak hátrahagyott iratai, ki egész életét nemzetért áldozta, oly nagyot tervezett és sikeresen vitt ki ki, magán tulajdon maradjanak? Én azon kegyelettel, melylyel a nemzet Széchenyi emléke iránt viseltetik, meggyezőbbnek tartom, hogy e kincs a nemzet tulajdonává váljék.

Ennélfogva azon felszólítással végzem be Széchenyi hátrahagyott iratainak ismertetését; szereztük meg Széchenyi hű titkárnak örököseitől a nemzetünk életében oly szép és fényes korszak emlékeit, mindazon kéziratosokat, melyeket ő hosszú életén át napról-napra saját kezével írt. Nem nagy összeg kívántatik arra: csak sokan adjanak, filléreket bár, úgy egybe fog gyűlni az iratok megvételére és kiadására szükséges összeg. Nem áldozatokra szólítom fel az egyeseket, de szerény adakozásra.

Ha a szükséges összeg — mint nem kételem, — egybegyűl és az összes kéziratosok megvételre, tételesenek le azok mint a magyar nemzet tulajdona, a magyar akadémiánál, hazzánk első tudományos intézeténél, melynek alapítása Széchenynek legelső nagy és maradó műve volt, — hozzá köve azt a feltételt, hogy az akadémia gondoskodjék összes régebben kiadott és kiadatlan munkáinak, naplójának és nevezetesebb levelezéseinek közzétételéről. A vételáron túl összegyűlt összeg legyen az akadémiaé, melyből mindenekelőtt a kiadási költségek lennének fedezendőek.

Azokat, kik ismertetésemet olvasni fogják és úgy érznek Széchenyi iránt mint én, felkérem, hogy a kijelölt célra szánt összeget — bármily csekély legyen is az — küldjék be a magyar földhitelintézet pénztárába, vagy azon lapok szerkesztőjéhez, a kik ismertetésemet méltányolva, e célra szerkesztőségükben aláírást nyitnak meg.

(Folytatása következik.)

„Magyarország municipális rendszere sokkal bonyolultabb, semhogy a kormány egy pilanat alatt a Magyarországra nézve szükséges reformokat keresztülvihetné, mert természetesen mind ez bizonyos igazgatóság nélkül nem létesíthető. Arra, hogy minden előre megállapítva és minden viszonyokra előkészítve legyen, szükséges mindenekelőtt egy erős párt, melynek támogatására a kormány számíthat. Egyes foldozások többé nem használnak. Épen olyan a helyzet, mint egy tüzvésznel; ha a tűz egy vagy két helyen tör ki, azt rendszeres oltási előkészületekkel el lehet fojtani. — Ha ellenben egy nagy kiterjedésű és rosszul épített, szalmafedelekkel ellátott helység száz helyütt úgy szőlván egyszerre gyujtatik fel, és ha egy helyütt az oltás sikerül, más helyütt ismét nagyobb erővel törnek ki a lángok: akkor a közönséges oltási eszközök nem használnak többé. — Ez esetben elkerülhetetlen, hogy az egész népesség, vagy legalább annak jobb része tetteleg közreműködésre indítsák és használatssal, hogy a bajon segítve legyen. Magyarország körülbelül hasonló helyzetben van. A zavar majdnem minden szögletből kitör. Ennélfogva a jelen helyzetben a magyar nézve alig marad más, mint vagy egy hatalmi tény által rendet hozni be — mi Magyarország jelen állásánál elkerülhetetlenül provisoriummal végződnék — vagy pedig szükséges az, hogy mindazokkal tegye magát érintkezésbe, kik mint becsületes közreműködők tanácsosak és tettel segítségük, kik akár a hőségnek kötelei, akár saját előnyök következtében, a kormány őszinte hívei, azonban kik — a mennyiben a király szolgálatában nem állanak — a kormány által mindeddig nemcsak tekintetbe nem vétettek, de kikkel részben ha nem épen mint gyanus, de mint alkalmazatlan emberekkel bántak el, kiket a helyett, hogy használni kívántak volna, hasznos működéseikben is paralyssálni igyekeztek, és ez eljárás által ezek nagyobb részét azokhoz tereltek, kik a kormány minden rendszabálya ellen éles ellenzéket képeztek. Többek közt fellálitja az alkotmányos kormányzat azon elvét, hogy alkotmányosan csak többséggel lehet sikeres kormányozni, mely eszme

„Egy hatalmi rendszabályt és abból szükségképpen folyó provisorimot ez emlékirat bekezdésénél mindenek elkerülendőnek mondottam és ennek ellenében azt állított, hogy egy független és e mellett loyalis párt alakítása szükséges, mely kész egy magyar és alkotmányos kormányt támogatni. Miként létesítendő azonban ez és általában személyes állásmat tekintve, járulhatok-e e törekvéshez? azt e szűk korlátok közé szorított emlékiratban kifejezni alig lehet.

„Hogy én magam minő szolgálatokat tehetek ez irányban, az mindenekelőtt feltételeztetik attól, hogy összeköttetésbe jöjjenek azon államférfiakkal, kik a monarchia sorsát intézik.“

Ezután még fejtegeti az ország állapotát; megemlékezik a megyék szervezetről; jellemzőleg szól a hivatalnokokról, kikről azt mondja: „A magyarországi hivatalnokok egytől-egyik mind gyanusaknak, a kormánytól megvásároltaknak tekintetek, tehát épen nem bírnak népszerűséggel és sulylyal az országban.“

Azután jellemzőleg mondja: „Magyarországban a független emberek nagy — mondhatni: minden nagyobb kérdésben sokkal nagyobb befolyást gyakorolnak, mint a hivatalnokok. Ez alkotmányunk természetéből folyik.“

Végre ismétli, mennyire óhajtaná mind azon teendőket a tényező kormánytagokkal megbeszélni, melyek a reformok keresztülvitelére szükségesek; ezért részletekbe nem bocsátkozik, csak azt az egyet jegyzi meg, hogy most mindenek előtt két fontos célra kíván közreműködni: az egyik, hogy a magyar nemesség is adózzék, a másik, hogy rendszeres kormányzat létesíttessék, és végül megjegyzi, hogy „bir erkölcsi bátorsággal, mely a mainai ritkább, mint a tudomány és a képesség.“

III.

Az emlékirat irálya nem eléggé világos és több ismétlést tartalmaz, de vannak benne jelezve nagy eszmék, melyek később létesültek. Többek közt fellálitja az alkotmányos kormányzat azon elvét, hogy alkotmányosan csak többséggel lehet sikeres kormányozni, mely eszme

a 48-iki törvényekben nyert kifejezést és jelenben gyakorlati alkalmazást. Továbbá fejtegeti hogy Magyarország felvirágzása nem áll ellentétben a monarchia érdekeivel, hogy Magyarország alkotmányos önállása, jogainak, törvényeinek és nemzetiségének respectálása nem gyöngíti, sőt erősíti a monarchiát és ez által oly államgépzet létesíthető, mely a monarchia üdvét nem veszélyezteti. Mindez határozottan nincs kimondva és inkább csak jelezve van oly irányban, melyben 1867-ben a monarchia másik felével az egységessé alkotott, mely megadta hazáknak alkotmányosságát és biztosította önállóságát.

De érdekes megtudnunk, minő sorban részesült Széchenyi emlékirata.

Széchenyi 1843. július 19-én adta be emlékiratát és naplójából látszik, hogy azt figyelemre alig érdemesítették. Majdnem félesztendő mulva, 1844. jan. 4-én Széchenyi naplójában ezeket írja:

„Metternich úgy látszik nincs mellettem; másképp lehetetlen volna, hogy emlékiratomat tekintetbe ne vegyék.“

E jegyzetet Pesten tette, de nyugtalan-sága nőtt és így január 8-án Bécsben Metternich által fogadtatott: ez alkalommal ezeket írja naplójába:

„Voltam Metternichnél; beszéltem vele három óra hosszat — ő körülbelül érthetetlen dolgokat mondott. Kiemeli Reviczkyt, mondván, hogy az ő napjai még nem tüntek el egészen. Emlékiratomat meg sem említette. Nem értem a dolgot.

„Ezután elmentem Gervayhoz, ki nekem egész naivitással azt mondá, hogy emlékiratomat nem olvasta. Keresgél harmincz emlékirat között és nem találja. Gervay nekem azt hazudja, hogy Kúbeck olvasta. Nem fogja nekem soha megbecsülni kérdézősködésemet, mert kénytelen volt előttem pirulni. Dicséri Pépit.

„Végre talál egy emlékiratot és ez nem az enyim. Hahaha!

„Ebédek Metternichnél, ott találom Schwarzenberg Felixet, Melanie*) irányomban

*) Született gróf Zichy, Metternich felesége.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, május 18. 1875.

hazáért iránti kötelességet, a hazai román lapok felajánlását fogadta nyugottan, mert előrend a kor, midőn még ő is igazat adnak. Nem fogtam tehát a munkához meggondolatlanul, nem azért, hogy a hazában lakó román testvéreket ok nélkül keserítsem, hanem azért, hogy használják minden felett édes hazáknak.

Moldován Gerdely ur szokott frázisos modorában elősmeri, hogy a román iskolákban (nem körében voltak államellenes tankönyvek. Nemcsak voltak t. Moldován ur, hanem vannak ma is; nem egykettő; hanem quantum satis. Nem áll, hogy a román iskolák kivólnak tisztítva, mert Petri Vazul, Moldován és Visarion tankönyvei ma is közhasználatban vannak. Nem azt irtam én, hogy Petri és Visarion tankönyveit tiltja be a kormány, hanem arra figyelmeztettem az illetőket, hogy egy újabb kiadásban hagyják ki, az általános megjelölést tételeket. A mi Moldován J. történelmi illeti, bár nem tehetek róla, de ismételtem ki kell mondanom, hogy az nem népiszkolába való. Szerintem az egy sorban áll Boiu és Russu tankönyveivel.

Moldován G. ur szereti a fraziszokat, de ezekkel nem tisztázunk a helyzetet. M. G. ur szerint „Egy lapitársunk egy román könyvről nem létező koholmányokat eresztett szélnek.” Dehát minek ez az általános hókuszpókusz? Tessék megnevezni azt a lapot és azokat a szélnek eresztett koholmányokat. Tessék rámutatni pl. Moldován J. történelmében, hogy nincsenek benne azok a tételek, melyeket szóról szóra idéztem. A román tankönyveket ezután is figyelemmel fogom kísérni, de nem azért, hogy a nemzeti-egységet igazsam, hanem azért, hogy ismerhesse meg a magyar közönség is a román tankönyveket, melyekre eddig nem is hederített. Remélem lesz alkalmam nem sokára olyan román tankönyvet is bemutatni, a mely megüti a mértéket. Az én tollamat nem vezeti gyűlölet, erre nincsen is okom. Előtte a cél: használni e hazának. Ha ezen cél felé való törekvésben egy-egy burjánzó eltapaszkodás ezért pápa szemét kapné, ez csak köszönettel veszem. En Romániában nem barangoltam, ettől a kitüntetéstől megökött végeztem is így Moldován ur frázisai itt is füstbe mentek. A román nyelvet Romániában való barangolás nélkül is meg lehet tanulni. A román tanítók ellen sem szükséges áskálódnom, mert sorsunk nem irigylése méltó. Sőt ki kell jelentenem, hogy nem hogy gyűlölöm a román nemzetet, de bizonynyal szeretem úgy, mint Moldován ur a magyar nemzetet. Hogy Moldován ur Romániában barangolt tanító ősmert, ez a M. ur dolga s végezzen a barangolóval, de én ezért folytatni fogom a román tankönyvek ismertetését Moldován ur s illetőleg a „Kelet” s. szerkesztőjének engedelmeivel.

„A méltatlankodás s jogtalan ásgoknál semmi sem keseríti meg inkább a népet” frázisja M. ur. Ugyan tisztelt honfitárs! mi köze a népek az X vagy Y tankönyvével? Azok a t. szerzők kiknek könyveit megismertetem, mindnyájan élnek, tessék neki előállni és kimutatni a „Kelet” hasábjain, hogy rosszul idéztem könyveikből, hogy nincs benne a mit én megírtam. Minek való ide belekeverni a népet vagy annak a háta mögé bujni s onnan ijesztgetni, ha volna kit. Itt nem a népről van szó, hanem könyvek irólól, kik munkálkért Isten és haza előtt felelősek s kik a nyilvánosság előtt nem bujhatnak a nép mögé.

Mentsen Isten attól, hogy azért, mert valaki oláh, üssük. Én nem az oláhok, hanem az író művét ismertetem; nekem a személylél semmi közöm.

Értem azonban a vágást t. M. úr! Mondjuk ki egy pár magyarról, a ki képes a román tankönyvek szellemébe hatni, hogy ti ne üssétek az oláhok: nektek nem szabad bíráltni, mert ti tudjátok a románnyelvet, aztán zent a békesség. Nem ugy uram!

Ilyet senki kedviért sem fognak kimondani, mert az oláhok nem üti senki, hanem egyszerűen megösmertettük a román tankönyveket s egyuttal jogukban áll a szerzőknek is hogy védelmezzék munkájukat. Ne csináljunk néhány tankönyv megösmertéséből is azonnal láh kérdést. Szegény oh nép, be sok minlenre felhasználni köpenyegül tégedet!

Részemről ismételve kijelentem, hogy olytatni fogom a román tankönyvek ismertetését, de az ellen, hogy gyűlölség vezetné tollamat, egyszer mindenkorra tiltakozom, mitután Romániában nem voltam szerencsés barangolni.

Meghívás.

Az országszerte nyilvánuló pártalakulások között Felsőfehér vármegye értelmiségének is lkalmat akarván nyújtani nézetei nyilvánítására, e végre többek felkérése folytán van zerencsém az egész megye értelmiségét folyó v és hó 24-én délután 5 órakor Erzsébetvárosában a megye székhelyén tartandó értekezetre meghívni.

Fogarasi János,
bizottmányi tag.

— **A király** Ő Felsége 15-ikén délelőtt 11 órakor érkezett vissza utjából Bécsbe. Az indóházban az érkezőt a császárné, a trónörökös, az összes főherczegek, a miniszterek, Rauscher bíbornok, a községitanács élén a polgármester, a kereskedelmi kamara és számos kitünőségek üdvözölték. — A polgármester üdvözlő beszédére következőleg válaszolt a császár: Utazásomból, mely némely nehézségekkel volt egybekötve, teljesen megelégedve viszatérvén, örvendek, hogy ismét önök közt lehetek: vegye ön köszönetemet üdvözléteért. — A császár megjelenésében a sürü néptömeg viharos tetszésnyilvánításban tört ki, mi szakadatlanul tartott egész a várpalotáig. — Az utcák, melyeken a császár áthaladt, fel voltak disztive.

— **A hivatalos** lapban olvassuk: Magyar belügyminisiterem előterjesztése folytán Lázár Mihály Háromszék főkirálybíráját, Bereczk, Ilyefalva, Kézdi-Vásárhely és Sepsi-Szent-György városok főispánját és állásától felmentem. Kelt Budában, 1875. évi május hó 6-án. Ferencz József, s. k. Tisza Kálmán, s. k.

— **A kir. igazságügyminisiter** Dregán János, gyulafehérvári törvényszéki aljegyzőt Szász Sebesre kir. közjegyzővé nevezte ki.

— **A kir. igazságügyminisiter** Gyárfás László, marosvásárhelyi kir. áblai joggyakornokot a székelyudvarhelyi törvényszékhez aljegyzővé nevezte ki.

— **Kolozsvár polgármesterét megvesszőzték**, hanem e megvesszőzést a polgármester úr meg is érdemelte, nincs senki a ki ezt kétségbe vonná, s ha a polgármester úr részrehajlatlanul ítél, maga is be kell vallja, hogy arra méltó volt. A pünkösdi lövészetben ugyanis egy 3-as kör lövéssel érdemesült Simon Elek polgármester e kitüntetésre, ősi szokás lévén, hogy a ki legelőbb számmal ellátott kört talál, az a puszkavesszővel megvesszőztetik. A polgármester úr sem képezhetet a szokás törvénye alól kivételt s a jelenlétűre általános derűsége mellett alá vetette magát a fájdalom megisteltetésének.

— **A lövészegylet májálisát** a kedvezőtlen idő, a délutáni esőzés némileg megzavarta ugyan s e miatt nem volt oly látogatott, mint a hogy előre gondolni lehetett, hanem a kik ott voltak, azok igen jól mulattak e kedélyes festelen táncmulatságon. A terem izléses szép berendezése, díszítése nagy részben a rendező bizottság fáradhatatlan elnöke legifj. gróf Bethlen Sándor buzgalmának érdeme. A mulatság dalestélylél kezdődött s a „Dalkör” szép dallamai kitüntető tapokban részesültek. A táncszestély következett ezután s a Terspichórának áldozók száma folyton folyvást növekedett, a quadrilleban 24 pár tánczolt, a mi ha nem is sok, de minden esetre elég arra, hogy a ki ott volt jól mulasson. Kilencz órakor fényes tűzijáték volt rendezve, a mely mesterének Szabó Ferencznek dicséretére válik. Az est élvezetekben tehát bővölködött s szellemileg sikerült volt, anyagilag is alig pár forint deficit mutatkozik, sokkal kevessebb annál, mint a mekkora élvezetet a jelenlétűknek az est nyújtott.

— **Az erdélyrészi tüzoltószövetség** tegnap alakult meg a nagy-enyedi gyűlésen. Addig is míg tudósítónk a gyűlésről részletebben referálna, felemlítjük, hogy a gyűlésen 17 rendezett tüzoltó egylet 43 taggal volt képviselve. Az állandó központi bizottság Kolozsvár székhelylél a következőleg alakult meg. Elnök Minorich Károly, alelnök Gamauf Vilmos. Titkár és pénztárnok Deák Pál. Bizottmányi tagok és szeszeni brassói a megyesi főparancsnokok. Póttagok az enyedi és tordai főparancsnokok. A jövő gyűlés székhelye Nagy-Szeben. A tüzoltókat a nagyenyediek valóságos magyaros vendégiszterettel igen szívélyesen fogadták, tiszteltükre csinosan sikerült táncszestélyt rendeztek s ama reggelivonattal haza érkezett tüzoltóink hálás emlékekkel gondolnak vissza az ott töltött pár napra.

— **Szilágyi Dezső** Gyula-fehérvár város képviselője, az ünnepek előtt választói körébe Gy.-fehérvárra utazott.

— **Az ünnepnapokon** a lövöldében érdekes lövészeti verseny volt, a melyen számos lövész vett részt s a nyertesek a következők voltak: Versenydíjt nyertek a távoli tárcsán 150 lépés I. Molnár Sándor. II. Schopf Gyula. III. Bartha János. Szerencsedíjt. I. Haller Rezső. II. Husznik János. III. Szepesi Lajos. IV. Szentjánosi Ferencz. Versenydíjt a 150 lépésnyi távolságra eső tárcsán. I. dr. Haller Károly 170 körrel. II. Husznik János 160 körrel. III. Haller Rezső 115 körrel. IV. Heinrich József 109 körrel. Egy forintot díszítve: Haller Rezső, Husznik János, Szepesi Lajos, Szentjánosi Ferencz, Molnár Sándor, Heinrich József, Schopf Gyula, Voith Gergely, dr. Osikovszky József, Kovács Károly, dr. Haller Károly.

— **Gázvilágítási botrány.** Az éjjel a redoubtan tartott Sári bálon sok meg nem engedhető dolgon kívül a gázvilágítással oly botrányt követtek el, a mely ellen egyfelől a

moral érdekében, másfelől a közönség rászédése miatt, határozottan megrovásunkat kell kifejeznünk. A lángok 11 óra felé 2—3 percznyi időközökben kialudtak, s a teremben teljes sötétség állott el. A közönség egy részének tetszett a mulatság, míg a másik rész bosszankodva emelt panaszt a jelenlévő rendőr közege előtt. Egy ideig azt hitte mindenki, hogy nem valami nemesen mulatották meglepetés akarlenni az egész, míg végre kiderült, hogy a gáz rosszasága s a figyelmetlenség okozta a bajt. A gázgyárba küldtek le, s ott aztán nagy későn intézkedés történt a gáz-óra megigazítása iránt. Elvárjuk a rendőrségtől, hogy az ilyen közbotrányt előidézó figyelmetlenségeket példásan megbüntesse.

— **A Csapó Sándor**-féle üzletben megkísértették próbáképpen — nagy városok példájára — nösegédek alkalmazását; az üzlet js be lön e célra szépen rendezve; hanem sajnálattal kell megvallani, hogy a kísérlet nem sikerült, nem találkozott a férfiségdekhez szokott közönség jóváhagyásával. Ezt természetesen nem róhatni fel semmi tekintetben a közönségnek; mert ámbár a beállított négy vagy öt tisztességes nő, okvetlen az üzlet díszére szolgált, a közönség még se találta alkalmasnak, hogy finom női kezek szolgáljanak neki oly czikkely a melyeket nálunk megszokott férfi kezekből vásárolni. A néhai kedvező eszméje tehát a szokások szenvedett hajtórést. Ezeket egyrészt azon tisztas hajadonok megnyugvásául kellelmondanunk akik az üzletben rövid ideig alkalmazva voltak, nehogy valaki azt higgye, hogy alkalmazhatatlanságuk idézte elő elbocsátatásukat. A nösegédek intézménye ez idő szerint Kolozsvárt még nem talál pártolásra, az üzlet érdeke pedig ugy hozza magával, hogy a közönség kívánsága minden tekintetben méltánylást találjon.

— **Az iparos-egylet** június 6-án a „lövészkerben” fogja tartani májálisát ugyanitt tartják jun. 12-én a gyógyszerészet hallgatók is. Az egyetemi ifjuság és a jogászfijuság külön-külön a sétatéri arenában fogják tartani táncmulatságaikat.

— **Thorockay Árpád** honvéd hadnagy, a kolozsvári jogakadémia egykori növendéke a napokban halt el Décsen, 27 éves korában. Nyugodjék csendesen!

— **A székely-egylet** elmunkálataival megbízott intéző választmány hó 15-iki ülésében előterjesztette, hogy az eddigi aláírók eredménye 27. alapító a 100 frt 2700 frt, 93 rendes tag 9800 frt, ebből 15 tag egyszer mindenkora 69 frt, összesen 1206 frt, eddig befizette: tőke készpénzül 500 frt, részvény készpénzül 165 frt, kötvényben 400 frt, mely összeg kamatozólal elhelyeztetett. Egyuttal elhatározottott: hogy az alakul nagygyűlés Budapesten fog megtartani, melyek napját a választmány később tüzendi ki.

— **A Törökfő** vendéglőse Weinberger József a napokban jobblétre szenderült. Béke poraira!

— **Meghívás.** A közép-szolnok kraszná megyei tanítótestület szerény mérvű, de a lehetőleg tanulságos tanszer — kiállítással egybekötött II. közgyűlést június 10—11. napjain Zilahon az állami tanítóképezde helyiségében fogja megtartani, melyre a tagok és a tanügy barátai tisztelettel meghívotnak. A gyűlés június 10-én d. e. 9 órakor veendi kezdett; főbb tárgyai: 1. Értekezések. 2. Mintatanítás. 3. Folyó ügyek. 4. Indítványok. A vidéki tagok elszállásolásáról. 11-én egy közebéd rendezéséről és záradékul pár orai nemes időtöltésről, habái egy szerény felolvasási estély alakjában, gondoskodva lesz. Zilahon, 1875. május hó 15. Elnöki megbízásból: Faluvégi Albert, alelnök.

— **Csoda-szült.** Hármás-Patakon (Solyomkö mellett) egy nőnek két fejű leánygyermek született. Mindkét fő teljesen ki volt fejlődve. A torzsült csak néhány óráig élt.

— **Egy boldog állam.** Ecuador amerikai kótársaságról, egy belga lapnak Panamából furcsa levelet írnak. A szent szék saját kópére teremtetle, vagyis inkább alakította át ezt az államot. Az elnök a miniszter, a legfőbb hivatalnokok, a választók, mind rendelkezésre állanak a pápai íszéknek, s így keznek a syllabus szerint cselekedni. A köztársaság „Jézus szent szívének” védnöksége alá van helyezve; sajtószabadság s több efféle isztentelenség nem létezik. A hadsereg négy hadosztályból áll: „Isten fiának”, „A jó pástornak”, „Az öt szent seinek” és „A legszeplőtlenebb szűznek” hadosztályából. Minden katonának mindennap misére, s hetenkint egyszer gyönni kell mennie. Az állam kincstára évenként 10 millió dollárt fizet péterfillér fejében a szentatyának. Ezen államnak még az az áldott jó természete is meg van, hogy külföldi kölcsőneinek kamatát, hosszabb idő óta, minden évben, potosan — nem fizeti; tiltván az az egyház az ilyen vétkekes pazarlást.

— **A ravaszság és őszinteség.** Potsdamban e napokban bizalmas kör volt együtt a német császárnénál. Ott volt az orosz császár is. Társalogtak, mulattak, s később kérdéseket adtak föl, melyekre talpraesett feleletet kellett adni. — Mi által különbözethetnek az őszinteséget a ravaszsgtól? — kérdeztem a német császártól.

— Az által viszonza az öreg Vilmos rövid gondolkodás után, hogyha mindkettő számára egy ajtó nyitunk, bizonyosan a ravaszság lép be először. E pillanatban fölnyit az ajtó, és Bismarck és Gorcsakoff voltak láthatók. Egy pillanattig versengtek, hogy melyik bocsása be előbb a másikat, de végre is Bismarck herczeg lépett a terembe. Mindenki nevetett, maga a császár is.

— **Pünköszt** szombatján volt a gyermek-szintársulat harmadik, utolsó előtti fellépése az „Élő halottak” című hozzájak már sokkal inkább illő kis vigjátékban. A közönség most is igen jól mulatott rajtuk s különösen nagy hatással voltak a tekintélyes számú gyermek-publikura, mely nem győzte bámulni ügyességüket, eredetiségüket. A Bokor-gyermekek tiszta magyar szellemben vannak nevelve s szájakban oly jól, oly eredetien zeng a magyar nyelv, hogy gyönyörűség őket hallgatni. Végül ismét bemutatták tánczbeli ügyességüket. A gyermek előadást megelőzte Bokor József fellépésével „Matrózok a földéltre” című operett, összességben és hatással adva. Teguap, pünköszt másod napján Szigeti Józsefnek egyik régiebb, de igen tartalmas és összefüggő előadás mellett nagy hatású népszámművét: „A jegygyűrű és a szentgáli vadászok”-at elevenítették föl. E darab határozottan megérdemli, hogy évenként legalább kétszer színpadra kerüljön, mert bár némi vontatottsággal s kettős cselekvénylél kezdődik s bár nem nevezhető tiszta népszámműnek, a mennyiben már civilizáltabb elemek is részt vesznek benne: de a cselekvény további menetében teljesen megtalálja az egységet s megtalálja a drámaiságot is, még pedig oly mértékben, melyben ez a szerző többi darabjaiban aligha fordul elő; s a mi aztán népiességét illeti, elmondhatjuk, hogy alapeszméje is teljesen népies, magyaros, ha az alakok nem tartzoznak is mind a nép körébe. Az előadók közül Szentgyörgyi (Pető Mihály) kitünő alakítását és játékat emeljük ki. Mellette emelték az előadás értékét Kovács (Első Béla), Mátrai (Imrefi), Szacsavai (Csatári) Boér Emma (Ilon) és Krasznai (Piros Márton). Elismeréssel nyilatkozhatunk ez utóbbiról, különösen a szöktetési jelenetben. Közönség kevés számmal volt, de jól mulatott.

— **Földrengést** távraak Konstantinápolyból. F. hó 11-én a kora reggeli órákban Kisázsiaiban s az aegai tenger partjain ugyanis igen heves földrengés észleltetett. A tünemény legerősebben Smyrna — és Rhodusban lépett föl.

— **Epizód a király utazása alatt.** A „Magdeburger Zeitung”-nak bécsi levelezője a következő érdekes történetét írja: Ő felsége Dalmáciában időzése alatt többször bevezgyült az ujjongó nép közé. Egy alkalommal ő felsége egy félvad dalmatához közeledett, kinek derekán egy gyönyörű fegyvertartó díszelgett, melyből több érdekes pisztoly látszott ki. Ő felsége közelebből akarta megsemlélni e pisztolyok egyikét, közeledett a dalmatához s ki akarta huzni hüvelyéből a pisztolyt, Ekkor azonban a bős dalmata pár lépést hátrált, s azt mondá: „Ez az enyém!” Egy, ő felsége környezetében levő főrangu katonatiszt figyelmeztette őt, hogy nem tudja-e kivel beszél? Tudom, felelt a dalmata, hogy ez ur maga a király, ott voltam fogadtatásán; de azért e pisztoly mégis az enyém. Ő felsége jóízut nevetett e feleleten s tovább ment.

— **A méterrendszer** gyakorlati ismertetése czim alatt gazdák, iparosok, kereskedők és tanítók használatára Madzsar János dévai tanítóképezdei igazgató egy kis füzetet irt, melyet Zilahy Sámuel adott ki. Ára 90 kr. Madzsarnak, mint tanfériunak oly jó neve van s szántani tankönyvei oly annyira ismeretese, hogy itt bővebb ajánlásul csak azt emeljük ki, hogy e művéhez egy nagy szemléleti modorban készült táblázat is van mellékelve.

— **Magyar Compass** 1874. évi III. évfolyama már sajtó alatt lévén, a szerkesztő Mihók Sándor az iparosrészenyitársulatokat és segélyző-egyleteket ezen uton is kéri, hogy mérlegeiket és a kérdő ívet fordul postával hozzá küldjék be.

— **Beküldetett** szerkesztőségünkhez. A „választási törvény” külön lenyomatban. Magában foglalja az 1874. XXXIII. t. czikket, 1875 I. t. cz. t. „Az összeférhetlenségéről; 1875 VI. t. sz. t. „Az 1874 XXXIII. t. cz. módosításáról”; „A curiához fellebbezett választási ügyek ügyrendjé”-t. végül az 1848. V. és erdélyi II. t. czikket. Ára 50 kr. „Az 1875. évi 7-ik törvényezik a földad” szabályozásáról. Ára 40 kr. Mindkettő Ráth Mór kiadásában jelent meg.

— **Hatfaludi István**, a kolozsvári kir. törvényszék aljegyzője, a mvásárhelyi kir. itélő táblánál a napokban állotta ki az ügyvédi vizsgálatot, még pedig jó sikerrel.

CSARNOK.

A barátokról és barátnőkről.

(Törödek egy bölcsöl hagyományából.)

(Folytatás.)

A legközelebbi vásárkon minden példány eladatlanul érkezett vissza; én kiadommal meg-hasonlítottam, s e miatt ő a hirda szerkesztését

másra biza, az én egyetlen barátném pedig értelemre adta, hogy a mű bizonynyal sikert arat vala, ha annyira meg nem ózomom s nem változtatok rajta oly sokat. Megbarátkozott aztán az új szerkesztővel s a mi gyöngéd viszonyunk felbomlott. Vond ki ebből fiam a tanácsot: soha se legyen frónó barátnéd!

Tünetetlen továbbá a barátok okossága. Ők kötelezett tanítóknak tekintik magukat s mindent jobban tudnak nálad. S ha minden tanácsukat nem követed, boldog vagy.

Minden pillanatban — t. i. utólagosan ha már a történeten változtatni nem lehet — hallhatod tőlük, még pedig a legnagyobb részvétlenséggel: „nem megmondtam előre?” Pl. „Nem megmondtam neked, hogy a vasúti részvények esni fognak?” Nem megmondtam neked, hogy Plum Péter újra megbukik?” „Nem megmondtam neked, hogy Luizka nem irtózik a hadnagytól? Nem megmondtam, hogy az öreg magasabbra szánta leányát?” Nem megmondtam, hogy a „pajkó még levett?” . . . A legrosszabb azonban mindezek felett az, hogy nevedet senki sem teszi úgy tönkre, mint barátaid. Egy reggel csak arra ébredsz, hogy tekintélyed, befolyásod, hítelel rettenetesen alább szállott, a nélkül, hogy okát tudnád.

Leverten igyekezel okát kifürkészni és ime! senki másnak, nem csupán legkedvesebb barátodnak köszönheted. Nem mintha rágalmozott volna — isten őrizze! az esze ágában sincs! Ő, ha tehetségedről s ismeretiedről beszélne, csupán azt jegyzi meg, hogy utolsó porczikáid ismer: te mindenesetre tehetséges ember vagy, eszed kitünő, de még sokkal többre vinnéd, ha higgadságod és alaposságod nem hiányoznék. Vagy pedig: te mindenesetre rendkívül ismeretekkel széles látókörrel vagy megáldva, hanem annyit hordtál össze fejedbe, hogy eredeti gondolatok számára nem maradt hely s e részben csakugyan szegény vagy. Ha vagyonod jön szóba, utolsó fillérig számot tud adni róla s így a világ megtudja tőle, hogy nem vagy oly gazdag, mint hivó — s ez is nagy károdra van. Ha jellemedet dicsérik, ebben ő is meg-egyeznek, de aztán elmondja legapróbb hibáidat is. Közéd s a világ közé saját énjét nagyító üvegként tolja szüntelen, úgy hogy egyéniséged, tulajdonságod, tevékenység legparányibb részleteit mindenki láthatja rajta át.

Ne csodálkozzál hát, ha vállaltaid nem sikerülnek, terveid felsülnek, eljegyzésed elmarad, előljáróid kegyéből kicseppensz: ennél mi sem természetesebb, hiszen barátod van! Egy végzetes s valóban a legátokosabb tulajdona a barátoknak: érzékenységek.

Megvárja tőled mindenik, hogy mint a tojásslal úgy bánjál vele; ellenben ő szeszélyt, élezelési kedvét, uralkodásvágyát veled untalan érezteti, és jaj neked, ha ezek miatt a legkisebb nehezteletést is mutatod! Tanuja voltam, mikor egy ily barát barátját nyílt utozán a legsértőbb kifejezésekkel halmozta el. S miért? mivel ez vigyázatlanságból kiüjt kezéből a kálapját; amaz pedig vagy rossz hangulatba volt, vagy a hügy előtt, kit karon vezetett tekintélyt akart magának megszerezni. Szegény feje hasztalan mentegette magát s kérte a bocsánatot; a jó barát e miatt még lármásabb s arczatlanabb lett s a békészerető embernek nem maradt egyéb hátra, mint tovább menni, meri egy régi barátját csak nem hihatta ki párbajra. Másnap a dühösködő e szavakkal lép be hozzá: tegnapi heveségemért csak nem haragszol! de csinos kis unoka-hugomnak megígértem, hogy színházba viszem s nem voltam kések jegyet kapni. A miatt voltam olyan ingerült és bosszus, hogy nem szántam volna magamat is felpofozni. Ő szegény mit tegyen?... megbocsátott s néhány nap múlva elhez hasonló esete volt megint heves barátjával. Ha e fejezetet gondosan olvastad fiam, remélem felhagysz a gondolatlalt, hogy valaha barátot szerezz, vagy ha már szerzedél, tudásd rajta mind előbb. De ha a barátság káros voltáról még nem győződél volna meg: úgy olvasd e kis történetet, melyet én egy francia szerzőtől ismerek, a ki olasz közniratban találta; akkor bizonyára meg fogod becsülni atyád in-téseit s követni fogod tanácsait.

A francia szerző következőleg beszél el: „Soh, sem volt barátság önzetlenebb, bensőbb, áldozatra készebb, mint Jepponak irántam érzett barátsága, melyről minduntalan bizonyítékot is nyújtott nekem. Mily szeretet, mily nagylelkűség, mily buzgalom, hogy szolgálomra lehessen! Alig voltam husz éves, midőn őszintén előadt kívánságát, hogy vele bense barát frigré lépjek. Amaz időben Marchezina Ke-polit imádtam, kinek kegyét a franciaia követség titkára akarta tőlem elrabolni. Elhatáro-zám, hogy gyűlöl vetélytársammal megverekszem, de udvarias, lekötélező volt irántam, hogy lehetlen volt a kihívásra okot találnom, mitután emésztő féltékenységet a világ előtt elárulni nem akartam. Ez így még soká tart-hatott volna, ha szerénssére Jeppo eltitkolt ki-nomat ki nem találja s ragaszkodásból a kö-vetről a legkiméletelebb hasznúságokat mint tőlem származókat, nem terjeszti vala. Ez mint eszes ember, úgy tőn mintha ilyes beszédekre engem képtelennek himne, hanem Jeppo az el-ő alkalmat megragadva kinyilatkoztatta előtte, hogy a sértő híreket egyenesen tőlem hallotta.

(Folytatása következik.)

Felelős szerkesztő: Békésy Károly.

Árlejtési hirdetés.

Ezennel közzhírre tételik, hogy az Almás folyóra Nagy-Almás felől építendő híd műszaki munkái **1. évi május-hó 25-én d. e. 10 órákor** Kolozsvárt a megyeházánál árlejtés útján ki fognak adatni.

Kikiáltási árak:

a kőműves és kőfaragó munkára	684 frt 5 kr.
az ács munkára	1055 „ 35 „
a kovács munkára és vas anyagra	365 „ 7 kr.

A részletes tervek és feltételek az árlejtés napjaig, naponként d. e. 10-12 óráig, d. u. 4-6 óráig megtekinthetők a megye mérnöki irodájában. Vállalkozni szándékozók tartoznak az árlejtés megkezdése előtt 10% bánatpénzt letenni az árlejtést vezető tisztviselő kezébe.

Kolozsmegye alispánjától.

Kolozsvárt, 1875. május 12-én.

GYARMATHY MIKLÓS, alispán.

A bécsi kartongyár raktára

Tisztelettel tudatja a nagyérdemű közönséggel, hogy helyben **hiduteza 7-dik szám** az „Europa szálloda” mellett **fiók raktárt** nyitott és ezeket a minőség és tartósság biztosítása mellett

27 krért darab, rőf- és pár számra
27 kr.

a nagyérdemű közönségnek ajánlja.

Ezen gyár mint a **27 kros** üzleteknek kezdeményezője és alspitője, egyedül e szakmában, mely a legjobb minőségű cikkeket e csekély ártól kiszolgáltatni képes.

Ime egy kis kivonat a gazdagon felszerelt áru raktárból. Cozmanozsi és francia percalok, ingiszövetek és jacsonok, butorszővetek minden színben, fehér csipke függönyök, török hálós szövetek, sima, rezes és koezkás gyapjú-szővetek, popelin, ripsz, diagonal minden színben, Imitation és Palermo ruhászövetek; továbbá $\frac{1}{8}$ és $\frac{1}{4}$ vásznak minden elgondolható fajtában, mint elkészítetlen sléziai fonalvásznak, creasz, házi bőr- és családi vásznak, fehér atlasz-csinvatok (Grati) ágyneműeknek színes kanavaszok, vászon damaszt-törölközők és asztalkendők, matracz és kerevet-csinvatok, $\frac{1}{8}$ és $\frac{1}{4}$ széles fehér sifonok és ing-sirtingek, nehéz nankingok, selyem nyakkendők és nyakékek minden alakban, úgy urak mint hölgyek részére, uri- és női harisnyák, kesztyűk, vászon és batizt zsebkendők, fekete bársonyok, különösen mindennemű kézművek és rövidárúk; továbbá mindennemű nehéz és széles moire, creditor, faille és bársony szalagok, valamint minden e szakmába vágó cikkek és a legújabb divatu hölgyiperek.

Számos látogatásért esd kiváló tisztelettel

A bécsi kartongyár.

! Új üzletnyitás!

Van szerencsém a n. érd. helybeli és vidéki közönség szíves tudomására hozni, hogy több éven át külföldön szerzett tapasztalataimat érvényesítendő, szülővárosomban, a monostor- és sétálóutcai szegletében

Kárpitos üzletet

és kellően berendezett

Butor-raktárt nyitottam.

Elvállalok minden e üzlethez tartozó munkákat, s becses megrendeléseket gyorsan, pontosan és **olesón** eszközölök.

Nagybecsű pártfogásukat kéri teljes tisztelettel

GERGELY LÁSZLÓ, kárpitos.

Üzlethelyiség: monostorutca 1-ső szám.

Árverési hirdetmény.

Ezennel közzhírre teszi alólírt igazgatóság, hogy a kolozsvári hitelbank és zálogkölcson-intézetnél elzálogosított s folyó évi

április-hó végéig

lejárt, és még ki nem váltott tárgyak az I. II. osztályból nyílt árverésen el fognak adatni és pedig az

I. osztályu tárgyak, u. m. ruhaneműk, háziesszközök, árúk stb.

árverése lesz

folyó évi június 7-kén.

A II. osztályu tárgyak, u. m. arany-, ezüst-neműk, ékszerek stb.

árverése lesz

folyó évi június 14-kén.

Az árverések az intézet helyiségében mindig délután 3 órákor kezdődnek.

Figyelmeztetés. A kiváltás vagy átírás végett beadott, de még ki nem fizetett s az intézetből el nem vitt zálogjegyek tárgyai ez alkalommal hasonlóan elárvereztetnek.

A zálogtárgy tulajdonosa fel van jogosítva az eladásra kitett tárgyat az árverés kezdete előtt még kiváltani vagy átírni, a már eladott tárgyakból a bejött többlet őt illeti.

A vevő tartozik a vételért rögtön lefizetni és a tárgyat elvitetni.

Kolozsvárt, 1875. május 8-kán.

A hitelbank és zálogkölcson-társulat igazgatósága.

Nagy Raktár olajbatört és vízfestékekből.

(231) (3-6)
Alólírt tisztelettel tudatom a nagyérdemű közönséggel, miszerint egy nagy

FESTÉK és LACK
raktárt rendeztem be

és mátló fogva, ezen szakmába vágó bármely nagy megrendelést pontosan és feltűnő olcsó áron eszközölök.

Hogy a fűszerüzletemben a tisztaságot továbbá is megtarthatassam, ezen **festék-raktárt** ugyanazon épületben (főtér 20 sz.), de egészen elkülönítve kezeltetem.

mely tisztelettel:

KARVÁZY ÁRPÁD.

Lack, firnáisz és ecsetek.

Felülmulhatlan

27 kr.

Len- és divataruk,

jóállás mellett a cikkek minősége és valódisága iránt, mind saját gyártmány.

Czim:

Az első havasi takács- és gyáros-társulat

gyári raktára és áru-főtelepe.

Bécs, Máriahilferstrasse 72 sz.

Megrendelések pontosan teljesítetnek utánvét mellett. **Mustrák** ingyen és bérmentesen. (210) (5-12)

(172) (3-4)
LIPIK
iblan-fürdő
Slavoniában.

Posta- és távirda-állomás.

Meleg (51° R.) iblan- és büzenytartalmú fürdők.

Gyógyjavallatok: görvélkyör, minden alakú bujádor, húgyvagy, diathesis, köpöny, csúsz, bőrkütsékek, izmudányok vízszázivódása.

Utazás: déli vaspálya-álmások Sziszek és Bares: grúzson G-Gradiska.

Raktár a lipiki iblan-víziből: Bécsben Mattoni H. Pesten Edesky.

Fürdőorvos: Dr. Kern.

Az idény kezdete: május 1.

Bővebb értesítést ad a fürdő-felügyelőség Lipikben.

Építész iroda és építés vállalati üzlet

(165) (11-12)
Van szerencsém a nagy érdemű város és vidék közönségének tudomására hozni, hogy: Építész és építés vállalati üzlet irodánkat 1875. április-hó 25-én Kolozsvárt **fapiacz 5-dik számú házban megnyitjuk**, (addig is értekezhetni ugyanott.)

Elvállalunk e szakmába vágó minden néven nevezhető megbízásokat u. m. tervkészítéseket, részletrajzokat, költségszámításokat sat. és azoknak felépítését száraz és vízipítéseknél.

Eszközölünk minden építési kivitelt, műszaki vezetést, úgy minden e szakmába vágó becslés felvételeket, eszközölünk továbbá a fővárosokban szélesebb ismeretünk és összeköttetésünkkel fogva minden az építészetbe vágó megrendeléseket jóállás mellett.

Ajánljuk magunkat az építető közönség figyelmébe.

Értekezhetni reggel 9 től 12-ig, délután 2 től 4 óráig.

HORVÁTH TESTVÉREK, építésszek.

Nagy József

arany- és ezüstműves Kolozsvárt
főtér br. Józsiha-ház 9. szám.

Ajánlja a n. érd. közönségnek jól berendezett és a legnagyobb csinnal kiállított **bécsi és külföldi arany- és ezüst ékszer áruinak** dús raktárát. Legújanyosabb áron ódon tárgyakat is megvesz vagy becserél. (Óvásul) Raktárban minden egyes tárgy valódisága a m. kir. bélyeggel van hitelesítve. (179) (9-10)

Üzlet helyiség változtatás.

Van szerencsém a t. cz. közönséggel tudatni, hogy az eddig bel-monostorutczában létezett

czukrászatomat

a bel-hiduteza Streicher-féle házhoz

az „Europa szálloda” mellett

tettem át, s azt egészen ujonnan és csinosan berendezve s teljes kényelemmel ellátva, a t. cz. közönség szíves rendelkezésére és pártfogására ajánlom. (209) (5-6)

Czukrászatom a legfinomabb süteményekkel, csemegékkal, parisi bonbonsokkal dúsán el van látva, s megrendeléseket, minden e szakhoz tartozókat helyben úgy mint vidékre, jutányos áron elfogadok.

Tisztelettel

TAUFFER ADOLF czukrász,
bel-hiduteza az „Europa szálloda” mellett.

(212)

Interlakeni

alpnövény-gyomorkeserü.

A számtalan nemű keserek közt legnagyobb figyelmet érdemel a

Dennler F. Ágost., interlakeni gyógyszerész

által készített **alpnövény-gyomorkeserü**. Szerencsés összealkotásánál fogva nemcsak megbecsülhetlen **gyomorgyógyyszer**, hanem vízzel vagy selterssel vegyítve, a legkellencebb és legegészségesebb időközi ital gyanánt honosult meg a kávéházakban, szállodákban, vendéglőkben és sörszarnokokban.

Dennler gyomor-keserüje kitűnően pótol minden étvágygerjesztő és emésztő liqueurt.

A hasonló vagy ily czim alatt előforduló utánzások miatt pontosan kell figyelni a ragjegy és dugasz gyári jelvényére.

PAKTÁR Kolozsvárt: Karvázy Árpád fűszerkereskedésében.

Csak 20 kr. és 25 kr. minden rőf. darab. és pár csak 20 kr. és 25 kr.

(218)

(5-6)

Az ujonnan berendezett

„20 és 25 kros árucarnok 20 és 25 kros”

főtér ENGEL gyógyszerháza és a várdá között.

Ajánlja a n. é. közönségnek dúsán ellátott áru raktárát, melyek **olesó és jószágban** az árusabbakat jóval felülmulják; ott kapható: mindennemű mosó karton, Creton, Piquet, Batist, butor-gradli, fehér-gradli, függöny szövet, kanavász, szítes szőnyeg, szörkötös kelme, Barege, Gazir és Berni szövetek, valamint vászon gyolcs, Chiffon és Anginet minden rőf csak 20 kr. és 25 kr. Mosó és ször-kendők, fehér és színes zsebkendők, asztal és törölköző-kendők, férfi és női nyakkendők darabja csak 20 kr. és 25 kr. Férfi és női keztyűk, fehér és színes harisnyák párja csak 20 kr. és 25 kr. Ezeket kivül még sok minden itt elő nem sorolható tárgyak rőf, darab és párja csak 20 kr. és 25 kr.

Midőn a n. é. közönség becses pártfogását kéri, biztosítja az áruk jósága és legpontosabb szolgálatáról a

tulajdonosok.

Csak 20 kr. és 25 kr. minden rőf, darab és pár csak 20 kr. és 25 kr.

Egy hajadon,

ki a zongoratanításban oktatást adhat, francziul beszél és a rajzolásban gyakorlott, mint nevelőnő egy uri háznál jó alkalmazást nyerhet. Az ajánlatok **R. S.** betűk alatt Stein János könyvkereskedésbe Kolozsvárt intézendők.

(103) (6-10)
A legmakacsabb fogfájást azonnal megszüntetik a dr. Gráfström híres svéd **fog-cseppjei**; egy üveg ára 36 kr. Valódi minőségben kapható: Kolozsvárt **Wolff János** gyógyszerháza.

(233) (3-3)
Kolozsvárt
egy fűszer üzletbe

tanuló
kerestetik.

Bővebb felvilágosítást ad lapunk kiadóhivatala (Stein J. könyvkereskedése.)

(187)

Felhívás

mezei termények jégkár ellen biztosítására.

A jégbiztosítási idény beálltával van szerencsém a gazda közönség tudomására hozni, hogy a „VICTORIA”, mint előző években, úgy az idén is mindennemű termény, mint: takarmányfűvek, czukorrépa, kalászos-gabnák, kereskedelmi olajos növények, szőlő, dohány

jégverés elleni biztosítását

eszközi.

A díjak az egyes vidékek jégveszélyessége szerint lehetősékre szabvák.

Biztosítások elfogadtnak váltóra is.

Társas és községi, aztán nagyobb biztosításoknál külön kedvezmények nyújtnak.

Károk bejelentés után mint eddig is igazságosan és méltányosan rendeztetnek és a feltételek értelmében fizettetnek.

A „VICTORIA” ismert neve feleslegessé tesz minden újabb ajánlgatást, s csak jellemzésül említettnek meg, hogy e társaság tavaly több mint

egy millió kétszázezer forint

s keletkezése óta összesen több mint

hat millió forintnyi kárt

fizetett ki biztosítottjainak.

A már évek óta tapasztalt mostoha természeti viszonyok után ez évben a gondviselés bő aratással kecsegtet, az előre látó és számító gazda nem teheti ki már már utolsó menedékét, ez idei termést, egy jégverés által minden órán előidézhető pusztulás veszélyének a csekély díjért ez ellen biztosítást szerezni minden okoskerü természetzőnek saját érdeke parancsolta kötelesség.

Közelebbi részletek iránt a központi iroda s a vidéki fő- és alügynökök nyújtnak felvilágosítást.

Kolozsvár, 1875-ki idény.

„Victoria”

biztosító társaság.